

Odgovor Srđi Pavloviću

SRDA PAVLOVIĆ

03.06.2009.

Odgovor Srđi Pavloviću

Tea Gorjanc Prelević

U tekstu pod naslovom „Šta si radio u ratu tata, vol. 2“, Srđa Pavlović, profesor istorije u Kanac netačno je prikazao inicijativu koalicije 180 nevladinih organizacija i 110 pojedinaca iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Srbije i sa Kosova za osnivanje Regionalne komisije za utvrđivanje činjenica o ratnim zločinima i teškim kršenjima ljudskih prava na teritoriji bivše SFRJ (REKOM).

U Bečićima nije osnovana Regionalna komisija, kako on to pogrešno tvrdi, a još je manje tačno osnovana „pod patronatom crnogorske vlasti“. Tačno je da je održana prva skupština Koalicije (z REKOM) oko 300 NVO-a i pojedinaca, koja će na kraju, 2010. godine podneti zahtev vlastima sv država nastalih na teritoriji bivše SFRJ da formiraju REKOM. Zahtev Koalicije sadržaće promišlje usaglašen model (predlog statuta) buduće Komisije, koja bi morala biti stručno i politički nezavisno telo.

Netačno je i da je „skupštinsko zasjedanje REKOM otvorio gospodin Ranko Krivokapić“ (predse Skupštine Crne Gore). On je, u stvari, govorio dan posle skupštine Koalicije za REKOM, na otvaranju regionalne konferencije (forum) o tranzicionoj pravdi, kada su govorili i gospodin Mire Komisije EU i van Dartel, ambasador kraljevine Holandije u Srbiji i Crnoj Gori. Na forumu su učestvovalе organizacije i pojedinci - članovi Koalicije za REKOM, ali tu je bio i veliki broj onih koji nisu, ili još uvek nisu, pristupili Koaliciji.

Međutim, od ispravljanja više netačnih informacija koje je u svom tekstu objavio profesor Pavlovi važnije je da odgovorim na suštinska pitanja, koja su, u stvari, postavljena:

Inicijativa za suočavanje sa prošlošću nema smisla pre promene vlasti u Crnoj Gori (i šire)

Nataša Kandić (Fond za humanitarno pravo iz Beograda), Vesna Teršelić (Documenta, Zagreb) Mirsad Tokača (Informativno-dokumentacioni centar, Sarajevu), predstavnici organizacija sa dugogodišnjim iskustvom aktivnog suočavanja sa prošlošću, predložili su inicijativu za osnivanje REKOM. U konsultacije o ovoj ideji uključene su i organizacije i istaknuti pojedinci i iz Crne Gore koji su većinom u kontinuitetu istrajavali u nastojanju da se u Crnoj Gori ostvari potpuno suočavje sa prošlošću. Danas su 27 NVO i 20 pojedinaca u ličnom svojstvu iz Crne Gore članovi regionalni koalicije koja se zalaže za osnivanje REKOM.

Tačno je da u Crnoj Gori vlast, pretežno, nije promenjena od 1989. godine. Međutim, i u Hrvatsk još uvek na vlasti HDZ, u Srbiji u vlasti učestvuje i SPS, a u Bosni i Hercegovini je u tom smislu posebno depresivna situacija. Na Kosovu su na vlasti ljudi koji su izuzetno nepoverljivi prema idk da su neki pripadnici OVK možda činili i ratne zločine. Dakle, jasno je da političke prilike nigde u regionu nisu idealne za suočavanje sa prošlošću, ali takve nisu bile ni u većini od 35 država u kojima su komisije za istinu ranije osnivane, u kojima su radile i dale manje ili više uspešne ili neuspešne rezultate. Viasi su retko razdragano osnivale takve komisije.

Na osnovu iskustva drugih, šansu da se otvore arhivi i, generalno, obezbede činjenice o zločinim prošlosti, može da pruži jedino organizovano, informisano i istrajno građansko društvo, sposobno ostvariti neodoljivi pritisak na vlasti da osnuju nepristrasnu i nezavisnu komisiju. Regionalni karakti građanske inicijative za REKOM i podrška relevantnih međunarodnih organizacija tome daje rea šansu.

Usudili smo se da već godinu dana intenzivno razvijamo inicijativu o osnivanju regionalne komisije na osnovu razgovora sa više od 600 učesnika 29 konsultativnih skupova i pet velikih foruma o tranzicionoj pravdi, na osnovu kojih je 180 NVO i 110 pojedinaca odlučilo da zajednički deluju ka Koalicija i aktivno se zalažu za osnivanje REKOM, kao i da potom nastave da prate i pomažu njegov rad.

Ne treba čekati promenu vlasti za suočavanje s prošlašću, zato što je veliko pitanje da li ćemo je kada dočekati, a i ako je dočekamo, hoće li biti onakva kako smo pevali o njoj. U međuvremenu, tužilaštva nešto rade i nije istina da apsolutno negiraju rat i ratne zločine. Očigledno su im potrebit pomoć i pritisak da bi ih u potpunosti sagledali, što bi upravo REKOM mogla da obezbedi. I moglo je da postoji opasnost da naša nastojanja odu pravo u „čeljusti“ vlasti, ali ako toliko broj odraslih, nepotkupljivih i dokazano hrabrih ljudi misli da se tom negativnom scenariju može odoljeti, šteta je profesor Pavlović za njih nema mrvu više poverenja i uvažavanja.

Pozivanjem predsednika skupštine Crne Gore Ranka Krivokapića da govori na otvaranju skupa namerava da se bavi suočavanjem sa prošlašću, dopušteno je „patronstvo vlasti“ nad inicijativom dat je „legitimitet pojedincima i strukturama koje možda snose odgovornost za ratna dešavanja“.

Od početka je odlučeno da se predstavnicima vlasti u vidu predsednika država, vlada ili skupština, pozivaju da govore prilikom otvaranja ovih foruma u svakoj od država i da im se na taj način pruži prilika da se javno odrede o ovoj inicijativi. U Bosni i Hercegovini govorio je član predsedništva Bivo Miro Jović, u Hrvatskoj predsednik države Stjepan Mešić, na Kosovu predsednik Fatmir Sejdić Strbiji predsednik skupštine Oliver Dulić, a u Crnoj Gori Ranko Krivokapić, predsednik skupštine i Socijaldemokratske partije, stranke koja je bila jasno anti-ratnog opredeljenja, koja se protivila pohodu na Dubrovnik, hapšenju i izručenju BiH izbeglica vojsci bosanskih Srba, itd.

Ne vidim mogućnost da se ovaj proces razvija „pod patronatom“ vlasti i političkih partija, a pogotovo ne zbog toga što je pet političara govorilo na otvaranjima dosadašnjih Forumna. Na nacionalnim i regionalnim konsultacijama sporadično učestvuje poneki predstavnik političkih stranaka, jer su oni prevashodno usmerene na sporazumevanje predstavnika nevladinih i nepolitičkih organizacija o modelu REKOM. Međutim, komunikacija sa političarima biće pojačana u vreme prikupljanja potpis podrške inicijativi, u drugoj polovini 2010. godine, kada se približi trenutak predaje zahteva vlasti da osnuju REKOM. Nijedna komisija za istinu u svetu nije bila tvorevina nevladinog sektora, pa to neozbiljno nije zamišljena ni ova. Kako stvari stoje u političkom životu Crne Gore, o tome da li će REKOM biti osnovan ili ne, na kraju 2010. raspravljaje Skupština na čelu sa Krivokapićem, a konačno odlučivati upravo vladajuća koalicija DPS i SDP, pa je sasvim smisleno na vreme ih upoznati sa inicijativom koja će im tada izvesno biti upućena. Verujem da je Krivokapićevo učesništvo na Forumu dodatni razlog zbog kojeg se vladajuća koalicija neće usuditi da ovu regionalnu inicijativu za utvrđivanje činjenica odbije.

Što se tiče bilo čijeg patronata, Skupština koalicije za REKOM od pre neki dan ima i svoj statut i poslovnik o radu; koalicija ima izabrane članove koordinacijskog veća, od kojih ni jedan nije političar. Jedan od ukupno četiri političara iz regiona koji su u ličnom svojstvu članovi Koalicije za REKOM Koča Pavlović, poslanik u crnogorskoj skupštini, koji je na prve konsultacije o ovoj inicijativi pozvao zbog svog antiratnog angažmana i snimanja filma Rat za mir.

U nazivu REKOM izjednačeni su ratni zločini i teška kršenja ljudskih prava, što može zamagliti problem suočavanja s prošlošću u Crnoj Gori i utvrđivanja političke, komandne i krivične odgovornosti za zločine.

Iako predlog mandata buduće Komisije još uvek nije usaglašen, već će se to tek dogoditi na osnovu konsultacija do kraja 2010. godine, niko se, do sada, nije protivio tome da buduća Komisija, poređujući ratnih zločina, utvrđuje i činjenice o teškim kršenjima ljudskih prava, kao što su, na primer: torture nad pripadnicima SDA u Crnoj Gori 1994; prinudni nestanci na Kosovu posle okončanja oružanog sukoba 1999; teška kršenja prava sandžačkih muslimana tokom ranih devedesetih, kada na tom prostoru nije bilo oružanih sukoba; kršenje prava na život žrtava u toku NATO intervencije 1999. To nisu nužno ratni zločini u međunarodnopravnom smislu reči, ali svejedno teško pogađaju žrtve opterećuju odnose unutar država i budućnost regiona i zaslужuju da budu rasvetljeni.

Savladala sam uvređenost zbog toga što se profesor Pavlović nije odgovarajuće obavestio o inicijativi za osnivanje REKOM pre nego što nas je javno osudio, i na sajtu Peščanika i putem izjave crnogorskoj medijskoj agenciji. Poslednje što želim je da doprinosim dokazano pogubnoj balkanskoj navici da se od najbližih najlakše odustane.

Tea Gorjanc Prelević

Akcija za ljudska prava, Podgorica, Koalicija za REKOM

(od 28.10.2008. do 28.5.2009. članica Koordinacijskog veća Koalicije za REKOM iz Crne Gore; jedna od organizatorki Petog regionalnog foruma o tranzicionoj pravdi u Bečićima).

Peščanik.net, 03.06.2009.

ZATVORI PROZOR